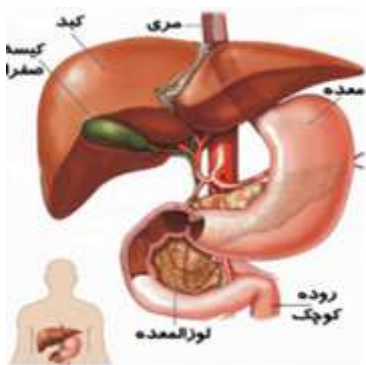

بیمارستان امام خمینی (ره) آباده

بیماریهای کیسه صفرا

کیسه‌ی صفرا روی سطح زیرین لوب چهارم کبد قرار دارد و عمل اصلی آن غلیظ کردن، ذخیره‌سازی و ترشح صفراوی تولید شده توسط کبد است ترکیب اصلی صفرا را کلسترول، بیلی‌روبین و نمک‌های صفراوی تشکیل می‌دهند. بیلی‌روبین از آزاد شدن هموگلوبین در گلبول‌های سرخ منهدم شده بدست می‌آید. این ماده پس از انتقال به کبد، از طریق صفرا دفع می‌شود. نمک‌های صفراوی که به وسیله‌ی سلول‌های کبدی از کلسترول ساخته می‌شوند برای هضم و جذب چربی‌ها، ویتامین‌های محلول در چربی و بعضی از مواد معدنی ضروری می‌باشند. صفرا وارد مجاری صفراوی شده و در نهایت از طریق مجراها وارد کیسه‌ی صفرا می‌شود. در طی عمل هضم با رسیدن غذا به دوازدهه (قسمت فوقانی روده باریک)، با تحریک کیسه صفرا، صفرا وارد دوازدهه می‌شود.

بیماری‌های کیسه‌ی صفرا: اختلالات سیستم صفراوی هر ساله میلیون‌ها نفر را مبتلا می‌کند. بیماری‌های شایع مجاری

صفراوی عبارت است از: سنگ کیسه‌ی صفرا، سنگ مجرای اصلی صفراوی، التهاب کیسه‌ی صفرا و سایر بیماری‌ها.

سنگ کیسه‌ی صفرا: این بیماری سالانه میلیون‌ها نفر را مبتلا می‌کند در بیشتر موارد بدون علایم ظاهری است. ولی وقتی سنگ از

کیسه‌ی صفرا خارج و وارد مجرای صفراوی شود، ایجاد انسداد، درد و قولنج می‌نماید. در صورت انسداد، التهاب کیسه‌ی صفرا به وجود می‌آید. همچنین رنگ مدفوع روشن و ادرار پررنگ می‌شود و در صورت ادامه وضعیت، صفرا به عقب برگشته و موجب زردی و صدمه رسیدن به کبد می‌شود. بیشتر سنگ‌ها از کلسترول، بیلی‌روبین و نمک‌های صفراوی تشکیل شده‌اند.

عوامل خطر

- عوامل تشدید کننده ایجاد سنگ‌ها عبارت است از: مونث بودن، بارداری، سن بالا، توزیع چربی در ناحیه شکم، دیابت، استفاده از داروها (داروهای کاهش دهنده‌ی چربی خون، ضد بارداری)، کاهش سریع وزن و ... می‌باشد. باکتری‌ها هم می‌توانند در راه درمان سنگ کیسه‌ی صفرا موثر باشند درمان نهایی برداشتن کیسه صفرا به وسیله‌ی جراحی است. به ویژه اگر سنگ‌ها متعدد و بزرگ باشند. روش مخصوصی برای پیش‌گیری از سنگ کیسه‌ی صفرا در افراد در معرض خطر وجود ندارد.
- چاقی باید هر چه سریعتر اصلاح گردد. بعد از عمل جراحی و فقدان کیسه‌ی صفرا، صفرا مستقیماً از کبد به روده ترشح می‌شود که با گذشت زمان لوله‌های صفراوی گشاد می‌شوند تا بتوانند مشابه کیسه‌ی صفراوی اصلی، صفرا را در خود حفظ کنند و در مواقع ضروری صفرا را به داخل لوله گوارش تخلیه نمایند.

علائم و شکایات شایع: علائم سنگ‌های صفراوی از بی‌علامتی تا یک درد ناتوان کننده تغییر می‌کند. علائم شایع شامل موارد زیر

است:

- درد خفیف تا شدید در بالای شکم

- درد معمولا شدید و طولانی بوده و اغلب برای تسکین آن نیاز به تزریق مسکن وجود دارد.
- تب و لرز، تهوع و یا استفراغ
- دردهای شدید بالای شکم که انتشار به پشت داشته و به مدت بیش از سی دقیقه طول می کشند و اغلب برای تسکین نیاز به تزریق مسکن دارند معمولا در اثر جابجایی سنگ های صفراوی ایجاد می شوند و در این موارد باید احتمال سنگ های صفراوی مطرح و در صورت وجود درمان شوند.
- یرقان (مشکل کبدی که پوست را زرد می کند)
- دردهای ناشی از سوء هاضمه یا زخم های معده و اثنی عشر را نباید با درد ناشی از سنگ صفراوی اشتباه کرد. این دردها خفیف تر بوده و با غذا رابطه داشته و معمولا به آنتی اسید پاسخ می دهند.
- در موارد بسیاری سنگ صفراوی علامتی ایجاد نمی کند و به طور اتفاقی در سونوگرافی یافت می شود. در این گونه موارد بسته به شرایط بیمار و تصمیم پزشک فرق می کند.

درمان سنگ های صفراوی: سنگ های صفراوی معمولا علامت دار می شوند و نیاز به جراحی دارند. بعضی اوقات ممکن است پزشک شما صرفا بخواهد وضعیت شما را به طور مداوم تحت نظر قرار دهد. سایر انواع درمان شامل دارو درمانی، ERCP و اسفنکترتومی می باشد.

دارو درمانی: ممکن است به صورت خوراکی برای از بین بردن بعضی از انواع سنگ های کوچک داده شود. اما برای دارو درمانی زمان طولانی لازم است تا اثر داروها ظاهر شود. سنگ ها ممکن است بعد از قطع دارو فایده خواهند داشت. ERCP و اسفنکترتومی برای تخلیه سنگ های مجاری صفراوی ممکن است به تنهایی انجام شده یا بعد از آن عمل جراحی برای برداشتن کیسه صفرا انجام شود.

جراحی: اغلب برای برداشتن سنگ های صفراوی و کیسه صفرا انجام می شود. در حال حاضر بهترین انتخاب برای بیمار مبتلا به سنگ علامت دار کیسه صفرا عمل جراحی است

برداشتن کیسه صفرا از طریق لاپاراسکوپي: با ایجاد چند سوراخ کوچک بر روی پوست برای مشخص کردن و برداشتن کیسه صفرا انجام می شود. با این روش معمولا سنگ های صفراوی همراه با کیسه صفرا برداشته می شود. درد و طول مدت بستری بعد از عمل در این روش کمتر است.

منبع: کتاب پرستاری برونر سوارث ۲۰۱۸

تهیه کننده ژاله دهقانی کارشناس پرستاری

واحد آموزش سلامت بیمارستان امام خمینی (ره) ۱۴۰۴